

Korom Ágnes

A digitális eszközök használatának hatása a gyermekek narratív készségének a fejlődésére

Szakirodalmi áttekintés

A narratív készségek kulcsszerepet játszanak az élmények, a gondolatok és az érzelmek kifejezésében, így meghatározzák az iskolai teljesítményt és a társas kapcsolatok sikerességét. E készségek fejlődését jelentősen befolyásolja a gyermek nyelvi környezete és az elsődleges gondozókkal való kapcsolat minősége. A digitalizáció terjedése azonban átalakítja a gyermekek nyelvi-kommunikációs környezetét, és ez kihat az anyanyelvi, így a narratív készségek fejlődésére is. A tanulmány áttekinti azoknak a hazai és nemzetközi kutatásoknak a főbb eredményeit, amelyek a digitális eszközök használatának narratív készségekre gyakorolt pozitív és negatív hatásai vizsgálták, figyelembe véve a gyermek életkorát, a használt tartalom típusát és a használat kontextusát (például aktív versus passzív részvétel, szülői támogatás, applikációk jellege). Kiemeli, hogy a digitális eszközök megfelelő használata hogyan támogathatja a narratív készségek fejlődését, míg nem megfelelő alkalmazásuk milyen kockázatokkal járhat.

Bevezetés

Napjainkban a digitalizáció rohamos térnyerésének lehetünk tanúi, amely a gyermekek életét is egyre nagyobb mértékben befolyásolja. Miközben a technológiai előrelépés számos előnnyel jár, felmerül a kérdés: milyen hatást gyakorol a digitális környezet a gyermekek nyelvi fejlődésére, azon belül is a történetmeselési (narratív) készségekre? A történetek nyelvi megformálása, elbeszélése elengedhetetlen már kora gyermekkorban is, hiszen ilyen módon lehetséges az élmények, a gondolatok és az érzelmek megosztása. A narratív készségek kulcsfontosságú szerepet játszanak az iskolai teljesítményben és a társas kapcsolatokban. Fejlődésükben a mindennapi szülő-gyermek interakciók és a meseolvasás kiemelt jelentőségűek. Ma azonban a gyermekek gyakran hamarabb találkoznak digitális eszközökkel, mint hagyományos mesekönyvekkel, és a médiaeszközök alapvetően változtatják meg a mindennapi interakciókat és a kommunikációt, a játék és a tanulás módjait. Miközben a digitális eszközök használatának az anyanyelvi fejlődésre gyakorolt általános hatásairól számos átfogó tanulmány készült, jelen munka egy szűkebb és eddig kevésbé kutatott területre összpontosít: hazai és nemzetközi szakirodalmakra támaszkodva áttekinti, hogy a digitális médiaeszközök hogyan befolyásolják a gyermekek narratív készségének a fejlődését.

A narratív készség

A narratív készség meghatározása és jelentősége

A narratíva olyan elbeszélés, amelyben az emberek valós vagy fiktív eseménysorozatokat, illetve személyes élményeket írnak le múltbeli vagy jövőbeli kontextusban (Beals–Snow 1994). A narratív készség magasabb szintű nyelvi készség (Khan et al. 2021), amely a történetmeselés képességére vonatkozik, vagyis arra, hogy

koherens és összefüggő történeteket hozunk létre cselekménnyel, szereplőkkel, helyszínekkel és témákkal (Preethika–Shetty 2023).

A történetek hallgatása és elmondása már kiskorunktól kezdve az életünk fontos része. A gyermekek gyakran használják a narratívát gondolataik és élményeik megosztására. A narratívák létrehozása egyszerre igényel nyelvi és kognitív képességeket, amelyek segítségével a világra és a kontextusra vonatkozó ismereteinket nyelvi formába öntjük (Applebee 1978; Hedberg–Westby 1993). Az értelmes narratíva nyelvi ismeretekre támaszkodik, beleértve a lexikai, a szemantikai, a morfológiai, a szintaktikai és a pragmatikai elemeket (Botting 2002; Vandewalle et al. 2012). A szókincs nagysága és a metanyelvi készségek (például fonológiai tudatosság) szintén összefüggésben állnak a narratívák minőségével (Uccelli–Páez 2007; Khan et al. 2021). A fejlett nyelvtani készségek segítenek abban, hogy kifejezőbben szervezzük meg gondolatainkat, és hatékonyabban használjuk a nyelvi kötőelemeket (Berman–Slobin 1994; Hickmann 2004).

A narratív készség a kognitív éréssel is összefüggést mutat (Berman 1988). A jobb történetmesélők fokozottabban bevonódnak figyelmükkel (például van Oers 2007), és ez segítségükre van abban, hogy a történet fő cselekményvonalára fókuszáljanak, miközben figyelnek a részletekre is. A sikeresebb elbeszélőkre jellemző nagyobb végrehajtó kapacitás (áttekintésként Scioni et al. 2023) lehetővé teszi, hogy rugalmasan váltsanak a perspektívák között (például a különböző szereplők nézőpontjai között), miközben egyszerre több információt is képesek fejben tartani, a történet szempontjából irreleváns elemeket pedig hatékonyan kizárni. A metakognitív készségek befolyással vannak a narratívák szintaktikai komplexitására, valamint a szereplők szándékainak, érzelmeinek és gondolatainak a megértésére és kifejezésére (Pelletier–Astington 2004; Ögel Balaban–Hohenberger 2020). A gyermekek nyelvhasználata a narratíva során azt is jelzi, hogy mennyire fejlett a történet struktúrájáról alkotott fogalmuk (Applebee 1978).

A narratív nyelvi készség az írott nyelv-elsajátítás előfutárának is tekinthető (Dickinson–Tabors 2001), és előre jelzi a későbbi iskolai teljesítményt (Feagans–Short 1984). A gyermekek narratívái alapján képet kaphatunk az iskolára való felkészültségükről (Fiorentino–Howe 2004), valamint nyelvi és kognitív kompetenciáikról (Williams et al. 2002). Narratíváikban a gyermekek a nyelvet kontextusfüggetlen módon használják (Snow et al. 1995), és ez előkészíti őket az írásbeli fogalmazásra a nyelvtani konstrukciók, a szintaktikai összetettség és a kohézió révén (Snow 1983; Boudreau 2008). Ezáltal az óvodáskori narratív készség szintje előre jelzi az iskoláskori írásbeli szövegalkotás színvonalát (Pinto et al. 2015). A narratív készség fontossága továbbá abban is megmutatkozik, hogy a jobb narrátorok könnyebben alakítanak ki kapcsolatot társaikkal (Wang et al. 2024), és ennek a készségnek a szintje befolyásolja a gyermekek tájékozódását és alkalmazkodását is az iskolai környezetben (Davidson et al. 2017).

A narratív készség fejlődése gyermekkorban

A nagyon fiatal gyermekek leginkább a közelmúlt eseményeiről mesélnek (például McCabe–Peterson 1991), gyakran kiegészítve történeteiket fiktív elemekkel (Sperry–Sperry 1996). Bár 3-4 éves korukra már elsajátítják a történetalkotáshoz szükséges szókincsot, még nem rendelkeznek a kronológia követéséhez és a koherens narratíva megalkotásához szükséges gondolkodási, rendszerező képességekkel, valamint nyelvi tudatossággal (Murányi 2018). Az 5 éves gyermekek már jelentős fejlődést mutatnak az igék, a kötőszók és a nyelvtani szerkezetek használatában (Curenton–Justice 2004), és összetettebb, koherensebb történeteket képesek elmondani (Adamikné Jászó 2001), részletes szereplőbrázolásokkal (Nicolopoulou–Richner 2007). A gyermekek 5-6 évesen már a távolabbi múlt eseményeit és komplex fantáziatörténeteket is összefüggő egészként adnak elő (Preece 1987). Az óvodáskor végére képesek a különböző idősíkok és igeidők közötti viszonyok nyelvi kifejezésére (Laczkó 2011). A tipikusan fejlődő gyermekek 6 éves korukra már strukturált, koherens, több ok-okozati összefüggést tartalmazó, részletes történeteket mesélnek, amelyekbe a szereplők érzéseit és gondolatait is beleszövik (Merritt–Liles 1987; Murányi 2018). A több epizódból álló történetek

megjelenése jellemzően 7 éves korban kezdődik (Crais–Lorch 1994), míg a szereplők mentális állapotainak (például hamis vélekedések) beépítése 8–9 éves korban történik meg (Sotomayor-Enriquez et al. 2024). Az elbeszélések nyelvtani komplexitása és információtartalma 9–12 éves kor között tovább bővül (Hamilton et al. 2021).

A gyermekek narratív készségei függenek a kulturális háttértől, az adott társadalmi rétegben, etnikai csoportban használt történetmondó mintáktól (Szabó 2004). A korai narratív készség fejlődése nagyrészt az anya-gyermek kapcsolaton, a családi és az egyéb társas interakciókon keresztül történik (Soares et al. 2010). A szülői támogatás, mint például a közös élmények megosztása (például Peterson et al. 1999), az étkezés közbeni beszélgetések (például Beals–Snow 1994), a rendszeres meseolvasás (Morrow–Gambrell 2003) és a nyelvileg kidolgozottabb közlések (McCabe–Peterson 1991) kedvezően befolyásolják a narratív készségek fejlődését. A digitális eszközök használata azonban átalakítja az emberek közötti interakciót és kommunikációt, továbbá a történetmesélés, az élménymegosztás, valamint a valóságérzékelés és -bemutatás módját (Vulchanova et al. 2017). A gyermeket körülvevő nyelvi-kommunikációs környezet ilyen jellegű megváltozása hatással van a nyelvi fejlődésre, beleértve a narratív készségek fejlődését is (Liebeskind et al. 2014).

A gyermekek digitális eszköz-használati szokásai

Mielőtt részletesen szó esik a digitális eszközök gyermekkori narratív fejlődésre gyakorolt hatásairól, ez a rész először röviden áttekinti a gyermekekre korunkban jellemző digitális eszköz-használati szokásokat. Bár ezen a téren országonként, illetve a földrajzi és a társadalmi tényezők mentén jelentős különbségek mutatkoznak, a részletes kifejtésre terjedelmi okokból nincs mód. Fő vonalakban néhány jellemző nemzetközi és hazai tendenciát érdemes felvázolni.

Általánosságban elmondható, hogy a digitális eszközök jelenléte ma már szerves része a fiatalabb korosztály mindennapjainak (Chaudron et al. 2018), beleértve a hagyományos képernyős eszközöket (például televízió, számítógép, laptop) és a modernebb, hordozható érintőképernyős mobil eszközöket (összefoglaló néven ÉKM-eket), például az okostelefont és a tabletet. Ennek a két eszköztípusnak az elkülönítése azért fontos, mert használatuk jellege (passzív versus aktív) különböző hatással lehet a gyermekek nyelvi fejlődésére (Neumann 2020).

Annak ellenére, hogy a nemzetközi ajánlások (AAP 2016) 2 éves kor alatt nem javasolják a digitális eszközök használatát, és 2–5 éves korban legfeljebb napi egy órát ajánlanak, a valóságban a gyermekek digitális eszköz-használatát már egészen fiatal korban is jóval meghaladja ezt az időtartamot (Rideout et al. 2022; Ofcom 2023), és egyre korábbi életkorban kezdődik (Konok et al. 2020; Rideout–Robb 2020). Az elmúlt évtizedben a gyermekeket érő digitális ingerhatás jelentősen növekedett (áttekintésként Paudel et al. 2017; Lissak 2018).

Egy viszonylag friss felmérés szerint Szingapúrban a 12 hónapos csecsemőket átlagosan napi 2 óra képernyőhatás éri (Law et al. 2023). Az USA-ban a 2 év alatti gyermekek naponta átlagosan 49 percet töltenek képernyő előtt (ebből 7 perc ÉKM-használat), míg 5–8 éves korukra ez napi 3 órára nő (ebből ÉKM-használat 75 perc) (Rideout–Robb 2020). A magyar adatok hasonló képet mutatnak: a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2022-es adatai szerint (1) a magyar óvodás és kisiskolás gyermekek naponta több mint 3 órát töltenek a televízió előtt.

A legkedveltebb digitális tevékenység minden korcsoportban a passzív tévé- és videónézés (Rideout–Robb 2020; Rideout et al. 2022). Különösen az online videók népszerűsége nő (Chaudron et al. 2018). A 3-4 éves gyermekek 92%-a már látott online videót (Ofcom 2023), és a 8 éves kor alatti gyermekek körülbelül egyharmada (34%) mindennap rendszeresen néz ilyen tartalmakat, amelyek időtartama 2017 és 2020 között megduplázódott (Rideout–Robb 2020).

A második legnépszerűbb digitális elfoglaltság gyermekkorban a videójátékozás, amely már szintén a korai életkortól kezdve jellemző (Rideout–Robb 2020). A gyermekek 23%-a már 3 éves kora előtt játszik videójátékokkal (Levine et al. 2019). Az USA-ban a 2 évnél fiatalabbak átlagosan napi 1 percet, a 2–4 évesek 15 percet, míg az 5–8 évesek napi 40 percet töltenek videójátékozással (Rideout–Robb 2020). Törökországban az óvodás korosztálynál még hosszabb időtartamok jellemzők: a 4–6 évesek átlagosan napi 53 percet játszanak videójátékkal (Isikoglu Erdogan et al. 2019). Az életkor előrehaladtával a videójátékozás ideje tovább nő: az USA-ban a 8–12 évesek napi 1,5 órát töltenek ezzel a tevékenységgel, a rendszeres játékosok esetében pedig ez napi 2,5 órára nő (Rideout et al. 2022). A magyarországi adatok szerint a videójátékokat játszó 6–18 éves gyermekek átlagosan napi 1,14 órát töltenek ezzel a tevékenységgel, 7%-uk pedig napi 2,86 órát (2).

A gyermekek különösen az ÉKM-eket (tabletét és okostelefont) kedvelik, és ebben közrejátsszik, hogy ezek az eszközök hordozhatók, könnyen hozzáférhetőek, individuálisan és interaktív módon lehet őket használni, és lehetőséget nyújtanak a tartalom megválasztására (Chaudron et al. 2018; Portugal 2020). A nemzetközi felmérések szerint a 3 éves kor alatti gyermekek 61%-a használ mobiltelefont és 51%-a tabletet (Levine et al. 2019). Konok és munkatársai (2020) eredménye alapján az 1–2 éves magyar gyermekek közel egyharmada használt már ÉKM-et, a 3 éves gyermekek 40%-a használt már mobiltelefont, és közel 30%-a tabletet. Más adatok szerint Magyarországon a 2 éves gyermekek közel fele használt már ÉKM-et (Pintér 2016). Az USA-ban a 2 év alatti gyermekek 9%-a, a 3–5 évesek több mint egyharmada, míg az 5–8 évesek kétharmada rendelkezik saját ÉKM-mel (Rideout–Robb 2020), az Egyesült Királyságban minden ötödik 3 évesnek és minden negyedik 8 éves gyermeknek van saját okostelefonja (Ofcom 2023).

A gyermekek körében egyre elterjedtebb digitális szokás a média-multitasking (több tevékenység párhuzamos végzése) (Domoff et al. 2019), amikor egyszerre több képernyőt használnak, például háttértévé mellett okostelefont (Cain et al. 2016). Azok a gyermekek, akik intenzíven használják az ÉKM-eket, gyakrabban multitaskingolnak (Kostyrka-Allchorne et al. 2017). Az utóbbi években, különösen a Covid-19 járvány miatti lezárások következtében, a gyermekkori digitális tevékenységek passzív és aktív formái is fokozódtak (De Pasquale et al. 2021; Yıldız–Yalcin 2023), és ez hozzájárulhatott a digitális eszközök használatából fakadó problémákhoz (például függőség) (Chen et al. 2022; Yıldız–Yıldız 2023).

A gyermekkori digitális eszköz-használat hatása a narratív készségek fejlődésére

A digitális eszközök használatának kifejezetten a narratív készségre gyakorolt hatásáról eddig viszonylag kevés közvetlen adatot ismerünk (például Riani et al. 2021; Preethika–Shetty 2023). Ezen eszközök korai nyelvi fejlődésre kifejtett hatását azonban számos munka vizsgálta (áttekintésként Karani et al. 2022; Booton et al. 2023), amelyekből a digitális eszköz-használat narratív készségre gyakorolt hatására is következtethetünk. A kutatási eredmények szerint a digitális technológiának az anyanyelvi fejlődésre gyakorolt negatív (például Duch et al. 2013; Operto et al. 2020) és pozitív hatásaival is számolhatunk (áttekintésként Liu et al. 2024).

A digitális eszközök egyrészt kedvezőtlen hatást fejtenek ki azáltal, hogy túlzott és egyoldalú használatuk elvonja az időt a nyelvfejlődés szempontjából kiemelten fontos szülő-gyermek interakciótól, beszélgetéstől és mozgásos tevékenységektől (McArthur et al. 2020). A digitális technológia térnyerése az anyai figyelmet és válaszkészséget is képes átformálni. Kildare és Middlemiss (2017) megállapították, hogy azok a szülők, akik a telefonjukat használják a gyermekükkel való együttlét során, kevésbé érzékenyen reagálnak gyermekük figyelemfelhívásaira, verbálisan és nonverbálisan egyaránt. Mindez potenciálisan alacsonyabb minőségű szülő-gyermek interakciókat eredményez, amely lassabb vagy eltérő nyelvi fejlődéshez vezethet (például Mustonen et al. 2022). A háttértévé vagy a konkrét tévénézés szintén megzavarja a felnőtt-gyermek interakciókat, illetve csökkenti a szülők gyermekükhöz intézett beszédének a mennyiségét és minőségét (Kirkorian et al. 2009; Nathanson–Rasmussen 2011).

A kora gyermekkori fokozott digitális eszköz-használat összefüggést mutat a nyelvi fejlődés késésével, mind a tévézés (Chonchaiya–Pruksananonda 2008; McArthur et al. 2022), mind az ÉKM-használat esetében (Van Den Heuvel et al. 2019; Purnama et al. 2024). Zimmerman és társai (2007) azt találták, hogy minden óra, amelyet 8–16 hónapos gyermekek nekik szánt tartalmú videók nézésével töltenek, 6–8 szóval csökkentheti expresszív szókincsüket. Ma és Birken (2017) 18 hónapos kisgyermeknél azt mutatták ki, hogy minden fél óra ÉKM-használattal 49%-kal nő a nyelvfejlődési késés kockázata. A digitális eszközök használata és a nyelvi fejlődés között hosszabb távú negatív összefüggések is kimutathatók mindkét típusú (hagyományos és ÉKM) digitális eszköz esetében (Tomopoulos et al. 2010; Sundqvist et al. 2024). Ugyanakkor Kühnert és Klein (2020) nem találtak összefüggést a 2–4 éves kori tévézés és az 5 éves kori nyelvfejlődési szint között. Lin és társai (2020) pedig az ÉKM-et hosszabb ideje használó 1,5–3 éves gyermekek esetében nem mutattak ki nyelvfejlődési késést.

A kutatási eredmények azt sugallják, hogy a képernyő előtt eltöltött idő és a nyelvi fejlődés közötti kapcsolat összetett, és számos tényezőt érdemes figyelembe venni az elemzés során (Karani et al. 2022). Egyes szerzők (például Guellai et al. 2022; Karani et al. 2022) arra hívják fel a figyelmet, hogy a képernyőhasználat fejlődésre gyakorolt hatását nem csupán az eltöltött idő határozza meg, hanem különböző kontextuális tényezők is, mint például a nézett tartalom, a tévéhasználat módja (például háttértévézés vagy tényleges nézés), a szülő jelenléte (közös tévézés, támogatás, magyarázat), valamint a képernyő interaktivitásának a mértéke. A háttérben bekapcsolt televízió az egyik legártalmasabb digitális eszköz-használati mód az anyanyelvi fejlődésre nézve kisgyermeknél (Karani et al. 2022). A tartalom szempontjából meghatározó tényező, hogy a gyermek felnőtteknek vagy gyermekeknek szánt műsort néz-e. Chonchaiya és Pruksananonda (2008) kutatása szerint a felnőtteknek szóló tartalomnak való korai kitettség 15–48 hónapos korban háromszorosára növelheti a nyelvi fejlődési késés esélyét. A gyermekek számára készült digitális tartalmak típusai is fontosak lehetnek. Az oktató célzatú televíziós műsorok például már akár 2 éves kor alatt segíthetik új szavak tanulását, amely sikeresebb, ha felnőtt mutatja be a képernyőn őket (például Krcmar et al. 2007). A program jellege szintén meghatározó tényező: az erős narratív struktúrájú műsorok, amelyek a gyermekek számára válaszlehetőségeket biztosítanak, inkább pozitív hatásúak, míg azok a műsorok, amelyeket gyengébb narratíva, kevesebb beszélt nyelvi részlet vagy bonyolult ingerek jellemeznek, inkább negatív hatást gyakorolhatnak a szókincs és az expresszív nyelv fejlődésére (Linebarger–Walker 2005). A szülővel történő együtt nézés, valamint a történet közös megbeszélése pozitívan befolyásolhatja a nyelvi készségek, közöttük a narratív készség fejlődését (Mustonen et al. 2022; Probowati et al. 2022).

A digitális eszközök használata és az anyanyelvi fejlődés közötti kapcsolat vizsgálatánál a gyermek életkora is kulcsfontosságú tényező. Moon és társai (2019) keresztmetszeti vizsgálatukban azt találták, hogy 3 éves korban negatív összefüggés mutatható ki az ÉKM-használat és a nyelvi készségek fejlettsége között, míg 5 éves gyermekeknel ez az összefüggés már nem detektálható. Zimmerman és társai (2007) 8–24 hónapos gyermekeket vizsgálva arra az eredményre jutottak, hogy a digitális eszközök használatának negatív kapcsolata a nyelvi fejlődéssel elsősorban a legfiatalabb gyermekeknel figyelhető meg, de 1,5 éves kortól már nem jellemző. Karani és társai (2022) azt a következtetést vonták le, hogy korai életkorban a megnövekedett képernyőidő általában negatív hatással van a nyelvi fejlődésre, míg a későbbi életkorban megkezdett médiahasználat akár pozitív hatással is lehet.

A nyelvi fejlődésre gyakorolt pozitív hatások elsősorban az interaktív fejlesztőalkalmazásokhoz köthetők (digitális mesekönyv, fejlesztő videójátékok) (áttekintésként Arabiat et al. 2023; Liu et al. 2024). Ezek az applikációk leginkább a szókincs és a nyelvtan fejlődését segítik elő (például Marsh et al. 2015; Teepe et al. 2017), míg a narratív készségekre gyakorolt fejlesztő hatásuk kevésbé érvényesül (Liu et al. 2024). A korábbi kutatásokban a szerzők rámutattak arra, hogy a hagyományos, nyomtatott könyvekből olvasott történeteket a gyermekek jobban megértették, mint a digitális, interaktív mesekönyvekből olvasottakat (például Parish-Morris

et al. 2013; Krcmar–Cingel 2014). Mindezt azzal indokolták, hogy a szülők túl sok magyarázatot adtak a gyermekeknek a digitális mesekönyvek használatához, amely elterelte a gyermekek figyelmét a történetről, és kognitív megterhelést jelentett számukra. Az újabb kutatások úgy találták, hogy bizonyos feltételek mellett (például felnőtt aktív bevonódása; a történethez szorosan kapcsolódó, a megértést segítő multimédiás elemek) a digitális mesekönyvek hozzájárulhatnak a narratív készségek fejlődéséhez és a történet alaposabb feldolgozásához (például Zipke 2017; Cordes et al. 2023). Altun (2018) kimutatta, hogy a digitális mesekönyvek felnőttel közös olvasása után a gyermekek hosszabb történeteket meséltek el azokhoz képest, akik papíralapú könyvet olvastak. A szerző szerint ebben szerepet játszott az alkalmazás multimédiás jellege: a történethez szorosan kapcsolódó animált illusztrációk, hangok, zene és effektek mint nonverbális információk, valamint gesztusok, testbeszéd és prozódiai elemek mint paralingvisztikai információk. Az interaktív és a multiszenzoros jelleg, az életkorhoz és a képességekhez való alkalmazkodás, valamint a gyermek számára a mindennapi életben értelmes jelentéssel rendelkező új szavak és fogalmak magyarázata különösen fontos a fejlesztő applikációk hatékonysága szempontjából (Courage et al. 2021; Tatar–Gerde 2023). Mégis talán a legmeghatározóbb tényezőt a felnőtt jelenléte és a közös használat jelenti (Neumann 2015; Soyoo et al. 2024). Booton és társai (2023) áttekintésükben arra a következtetésre jutottak, hogy a digitális mesekönyvek beépített narrációja csak a magányosan történő hagyományos olvasáshoz képest járt pozitív hatással a történetmegértésre és a szótanulásra, a felnőttel történő közös olvasásnál azonban nem volt hatékonyabb. A gyermek életkora is meghatározó tényező a digitális könyvek nyelvi készségekre gyakorolt hatásában: több kutatás azt mutatta ki, hogy ezek 1,5 éves kor előtt kevésbé hatékonyak (Zack et al. 2013; Guevara et al. 2021). Másrészt, a digitális mesekönyvek nem helyettesítik a hagyományos könyvolvasást, és a megfelelő életkorban is inkább csak kiegészítő lehetőséget nyújtanak (Zipke 2017).

Néhány tanulmány kifejezetten a digitális eszközök verbális és írásbeli narratív készségekre gyakorolt hatásának és összefüggéseinek feltárását tűzte ki célul. Preethika és Shetty (2023) 5–10 éves gyermekek két csoportját hasonlították össze, akik vagy fokozott mértékben, vagy mérsékelten használtak digitális eszközöket; az eredmények nem mutattak ki jelentős különbséget a narratív készségekben. Chien és Zhang (2023) azt találták, hogy interaktív videók hatékonyan használhatók 1–3. osztályos gyermekek narratív kompetenciájának fejlesztésére iskolai környezetben. A Kirginas (2022) által vezetett edukációs programban a strukturálatlan, szabad játéktevékenységet lehetővé tevő videójátékok, amelyek nem a győzelemért folytak, szignifikáns javulást eredményeztek a 6 éves gyermekek történeteinek kohéziójában és koherenciájában, összehasonlítva azokkal, akik szorosabb szabályokkal és struktúrával jellemezhető, győzelemért játszott videójátékokat használtak.

Riani és társai (2021) kutatásuk során 10. osztályos diákoknál azt tapasztalták, hogy egy második nyelv fejlesztésére tervezett történetmondó applikáció csak az írásbeli narratív készségek javulásához járult hozzá, a szóbeli készségekhez nem. Bing (2013) középiskolásokkal végzett tanulmánya során megkérte a diákokat, hogy három hétig játsszanak akció-kaland videójátékkal, majd élményeiket blog formájában írják le. A kutatás eredménye azt mutatta, hogy a videójáték narratív struktúrája jelentős hatással volt a diákok írásbeli munkáira: egyrészt átvették és alkalmazták a videójáték narratív elemeit, másrészt javultak az írásbeli történetalkotási készségeik.

Összegzés

A történetmesélés képessége kora gyermekkortól kezdve meghatározó szerepet tölt be a társas kapcsolatok alakulásában, majd később az iskolai sikerességben. A digitalizáció hatására módosult nyelvi-kommunikációs környezet a gyermekkori narratív készség fejlődésére is hatást gyakorol. A digitális eszközök használata elvonhatja az időt a történetmesélés szempontjából nélkülözhetetlen tevékenységektől, mint a beszélgetések, a közös élmények vagy a meseolvasás. Az anya mobiltelefon-használata vagy a háttértévézési szokások

csökkenthetik az anyai kommunikáció mennyiségét és minőségét, valamint a válaszkészséget a gyermek jelzéseire. Emellett a gyermek digitális eszköz-használata – életkortól, szülői támogatástól és a használt tartalomtól függően – szintén késleltetheti az anyanyelvi fejlődést. A digitális mesekönyvekhez nyújtott túlzott magyarázat elvonhatja a gyermekek figyelmét a történetről, és kognitívan megterhelő lehet számukra. A történethez kapcsolódó multimédiás jelleg és az interaktív használat, különösen szülői támogatás mellett, pozitívan befolyásolhatja a narratív készségek fejlődését. Ezen felül egyes, gondosan kiválasztott interaktív videók és videójátékok akár a tantermi oktatásban is eredményesen alkalmazhatók a narratív kompetenciák fejlesztésére.

Irodalom

- AAP 2016. *Media and young minds*. Pediatrics 138(5): e20162591. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591>
- Adamikné Jászó Anna 2001. *Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig*. Trezor Könyv- és Lapkiadó, Terjesztő Bt. Budapest.
- Altun, Dilek 2018. The Efficacy of Multimedia Stories in Preschoolers' Explicit and Implicit Story Comprehension. *Early Childhood Education Journal* 46(6): 629–642. <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0916-8>
- Applebee, Arthur N. 1978. *The Child's Concept of Story: Ages Two to Seventeen*. The University of Chicago Press. Chicago.
- Arabiát, Diana – Al Jabery, Mohammad – Robinson, Sue – Whitehead, Lisa – Mörelius, Evalotte 2023. Interactive technology use and child development: A systematic review. *Child: Care, Health and Development* 49(4): 679–715. <https://doi.org/10.1111/cch.13082>
- Beals, Diane E. – Snow, Catherine E. 1994. 'Thunder Is When the Angels Are Upstairs Bowling': Narratives and Explanations at the Dinner Table. *Journal of Narrative and Life History* 4(4): 331–352. <https://doi.org/10.1075/jnlh.4.4.06thu>
- Berman, Ruth A. 1988. On the ability to relate events in narrative. *Discourse Processes* 11(4): 469–497. <https://doi.org/10.1080/01638538809544714>
- Berman, Ruth A. – Slobin, Dan Isaac (Eds.) 1994. *Relating Events in Narrative: A Crosslinguistic Developmental Study*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Bing, Joseph Pang Kok 2013. Enhancing Narrative Writing Skills through Action-Adventure Video Games. *Journal of Education and Practice* 4(15): 36–43.
- Booton, Sophie A. – Hodgkiss, Alex – Murphy, Victoria A. 2023. The impact of mobile application features on children's language and literacy learning: a systematic review. *Computer Assisted Language Learning* 36(3):400–429. <https://doi.org/10.1080/09588221.2021.1930057>
- Botting, Nicola 2002. Narrative as a tool for the assessment of linguistic and pragmatic impairments. *Child Language Teaching and Therapy* 18(1): 1–21. <https://doi.org/10.1191/0265659002ct224oa>
- Boudreau, Donna 2008. Narrative Abilities. *Topics in Language Disorders* 28(2): 99–114. <https://doi.org/10.1097/01.TLD.0000318932.08807.da>
- Cain, Matthew S. – Leonard, Julia A. – Gabrieli, John D. E. – Finn, Amy S. 2016. Media multitasking in adolescence. *Psychonomic Bulletin & Review* 23(6): 1932–1941. <https://doi.org/10.3758/s13423-016-1036-3>
- Chaudron, Stéphane – Gemo, Monica – Gioia, Di Rosanna 2018. *Young Children (0-8) and Digital Technology: A qualitative study across Europe*. JRC Publications Office of the European Union 29070. <https://doi.org/10.2760/294383>
- Chen, Chao-Ying – Chen, I-Hua – Hou, Wen-Li – Potenza, Marc N. – O'Brien, Kerry S. – Lin, Chung-Ying – Latner, Janet D. 2022. The Relationship Between Children's Problematic Internet-related Behaviors and Psychological Distress During the Onset of the COVID-19 Pandemic: A Longitudinal Study. *Journal of Addiction Medicine* 16(2): e73–e80. <https://doi.org/10.1097/ADM.0000000000000845>

- Chien, Wei-na – Zhang, Mang-mang 2023. Interactive Video: Application in Narrative Competence Education of 1st to 3rd Grade Primary School Children. In: Marcus, Aaron – Rosenzweig, Elizabeth – Soares, Marcelo M. (eds.) *Design, User Experience, and Usability*. HCII 2023. Lecture Notes in Computer Science (p. vol 14033). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35708-4_3
- Chonchaiya, Weerasak – Pruksananonda, Chandhita 2008. Television viewing associates with delayed language development. *Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics* 97(7): 977–982. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2008.00831.x>
- Cordes, Anne-Kristin – Egert, Franziska – Hartig, Fabienne 2023. Fostering Child Language with Short-Term Digital Storybook Interventions. *Zeitschrift Für Entwicklungspsychologie Und Pädagogische Psychologie* 55(4): 155–168. <https://doi.org/10.1026/0049-8637/a000264>
- Courage, Mary L. – Frizzell, Lynn M. – Walsh, Colin S. – Smith, Megan 2021. Toddlers Using Tablets: They Engage, Play, and Learn. *Frontiers in Psychology* 12: 1–18. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.564479>
- Crais, Elizabeth R. – Lorch, Nina 1994. Oral narratives in school-age children. *Topics in Language Disorders* 14(3): 13–28. <https://doi.org/10.1097/00011363-199405000-00004>
- Curenton, Stephanie M. – Justice, Laura M. 2004. African American and Caucasian Preschoolers' Use of Decontextualized Language. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools* 35(3): 240–253. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2004\)023](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2004)023)
- Davidson, Alice J. – Walton, Marsha D. – Kansal, Bhavna – Cohen, Robert 2017. Narrative skills predict peer adjustment across elementary school years. *Social Development* 26(4): 891–906. <https://doi.org/10.1111/sode.12219>
- De Pasquale, Concetta – Chiappedi, Matteo – Sciacca, Federica – Martinelli, Valentic – Hichy, Zira 2021. Online Videogames Use and Anxiety in Children during the COVID-19 Pandemic. *Children* 8(3): 205. <https://doi.org/10.3390/children8030205>
- Dickinson, David K. – Tabors, Patton O. (eds.) 2001. *Beginning Literacy with Language: Young Children Learning at Home and School*. Brookes Publishing Co. Baltimore.
- Domoff, Sarah E. – Radesky, Jenny. S. – Harrison, Kristen – Riley, Hurley – Lumeng, Julie C. – Miller, Alison L. 2019. A Naturalistic Study of Child and Family Screen Media and Mobile Device Use. *Journal of Child and Family Studies* 28(2): 401–410. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1275-1>
- Duch, Helena – Fisher, Elisa M. – Ensari, Ipek – Font, Marta – Harrington, Alison – Taromino, Caroline – Yip, Jonathan – Rodriguez, Carmen 2013. Association of Screen Time Use and Language Development in Hispanic Toddlers. *Clinical Pediatrics* 52(9): 857–865. <https://doi.org/10.1177/0009922813492881>
- Feagans, Lynne – Short, Elizabeth J. 1984. Developmental Differences in the Comprehension and Production of Narratives by Reading-Disabled and Normally Achieving Children. *Child Development* 55(5): 1727–1736. <https://doi.org/10.2307/1129920>
- Fiorentino, Lisa – Howe, Nina 2004. Language Competence, Narrative Ability, and School Readiness in Low-Income Preschool Children. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement* 36(4): 280–294. <https://doi.org/10.1037/h0087237>
- Guellai, Bahia – Somogyi, Eszter – Esseily, Rana – Chopin, Adrien 2022. Effects of screen exposure on young children's cognitive development: A review. *Frontiers in Psychology* 13: 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.923370>
- Guevara, James P. – Erkoboni, Danielle – Gerdes, Marsha – Winston, Sherry – Sands, Danielle – Rogers, Kristen – Haecker, Trude – Jimenez, Manuel E. – Mendelsohn, Alan L. 2021. Promoting Early Literacy Using Digital Devices: A Pilot Randomized Controlled Trial. *Academic Pediatrics* 21(6): 1001–1008. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2021.05.013>
- Hamilton, Lorna G. – O'Halloran, Isabelle – Cutting, Nicola 2021. Individual differences in narrative production in late childhood: Associations with age and fiction reading experience. *First Language* 41(2): 179–199. <https://doi.org/10.1177/0142723720946553>

- Hedberg, Natalie L. – Westby, Carol E. 1993. *Analyzing Storytelling Skills: Theory to Practice*. Communication Skill Builders. Tucson.
- Hickmann, Maya 2004. Coherence, Cohesion, and Context: Some Comparative Perspectives in Narrative Development. In: Strömquist, Sven – Verhoeven, Ludo (eds.) *Relating Events in Narrative: Typological and contextual perspectives*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers. 281–306.
- Isikoglu Erdogan, Nesrin – Johnson, James E. – Dong, Pool I. – Qiu, Zhihui 2019. Do Parents Prefer Digital Play? Examination of Parental Preferences and Beliefs in Four Nations. *Early Childhood Education Journal* 47(2): 131–142. <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0901-2>
- Karani, Nazeera F. – Sher, Jenna – Mophosho, Muniyane 2022. The influence of screen time on children's language development: A scoping review. *South African Journal of Communication Disorders* 69(1): 1–7. <https://doi.org/10.4102/sajcd.v69i1.825>
- Khan, Kiren S. – Logan, Jessica – Justice, Laura M. – Bowles, Ryan P. – Piasta, Shayne B. 2021. The Contribution of Vocabulary, Grammar, and Phonological Awareness Across a Continuum of Narrative Ability Levels in Young Children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* 64(9): 3489–3503. https://doi.org/10.1044/2021_JSLHR-20-00403
- Kildare, Cory A. – Middlemiss, Wendy 2017. Impact of parents mobile device use on parent-child interaction: A literature review. *Computers in Human Behavior* 75: 579–593. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.06.003>
- Kirginas, Sotiris 2022. Improving Students' Narrative Skills through Gameplay Activities: A Study of Primary School Students. *Contemporary Educational Technology* 14(2): ep351. <https://doi.org/10.30935/cedtech/11526>
- Kirkorian, Heather L. – Pempek, Tiffany A. – Murphy, Lauren A. – Schmidt, Marie E. – Anderson, Daniel R. 2009. The Impact of Background Television on Parent–Child Interaction. *Child Development* 80(5): 1350–1359. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01337.x>
- Konok Veronika – Peres Krisztina – Ferdinandy Bence – Jurányi Zsolt – Bunford Nóra – Ujfalussy Dorottya J. – Réti Zsófia – Kamps György – Miklósi Ádám 2020. Hogyan hat a mobileszköz-használat az óvodások figyelmére és társas-kognitív készségeire? *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat* 8(2): 13–31. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.2.13.31>
- Kostyrka-Allchorne, Katarzyna – Cooper, Nicholas R. – Simpson, Andrew 2017. Touchscreen generation: children's current media use, parental supervision methods and attitudes towards contemporary media. *Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics* 106(4): 654–662. <https://doi.org/10.1111/apa.13707>
- Krcmar, Marina – Cingel, Drew P. 2014. Parent–Child Joint Reading in Traditional and Electronic Formats. *Media Psychology* 17(3): 262–281. <https://doi.org/10.1080/15213269.2013.840243>
- Krcmar, Marina – Grela, Bernard – Lin, Kirsten 2007. Can toddlers learn vocabulary from television? An experimental approach. *Media Psychology* 10(1): 41–63. <https://doi.org/10.1080/15213260701300931>
- Kühhirt, Michael – Klein, Markus 2020. Parental education, television exposure, and children's early cognitive, language and behavioral development. *Social Science Research* 86: 102391. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2019.102391>
- Laczkó Mária 2011. Óvodások és kisiskolások spontán mondatalkotási folyamatai. *Magyar Nyelvőr* 135(4): 440–458.
- Law, Evelyn C. – Han, Meredith X. – Lai, Zhuoyuan – Lim, Shuping – Ong, Zi Y. – Ng, Valrie – Gabard-Durnam, Laurel J. – Wilkinson, Carol L. – Levin, April R. – Rifkin-Graboi, Anne – Daniel, L. Mary – Gluckman, Peter D. – Chong, Yap S. – Meaney, Michael J. – Nelson, Charles A. 2023. Associations Between Infant Screen Use, Electroencephalography Markers, and Cognitive Outcomes. *JAMA Pediatrics* 177(3): 311–318. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2022.5674>
- Levine, Laura E. – Waite, Bradley M. – Bowman, Laura L. – Kachinsky, Kyla 2019. Mobile media use by infants and toddlers. *Computers in Human Behavior* 94: 92–99. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.12.045>

- Liebeskind, Kara G. – Piotrowski, Jessica T. – Lapierre, Matthew A. – Linebarger, Deborah L. 2014. The home literacy environment: Exploring how media and parent–child interactions are associated with children’s language production. *Journal of Early Childhood Literacy* 14(4): 482–509. <https://doi.org/10.1177/1468798413512850>
- Lin, Han-Pin – Chen, Kuan-Lin – Chou, Willy – Yuan, Kuo-Shu – Yen, Shih-Yin – Chen, Yu-Shao – Chow, Julie C. 2020. Prolonged touch screen device usage is associated with emotional and behavioral problems, but not language delay, in toddlers. *Infant Behavior and Development* 58: 101424. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2020.101424>
- Linebarger, Deborah L. – Walker, Dale 2005. Infants’ and toddlers’ television viewing and language outcomes. *American Behavioral Scientist* 48(5): 624–645. <https://doi.org/10.1177/0002764204271505>
- Lissak, Gadi 2018. Adverse physiological and psychological effects of screen time on children and adolescents: Literature review and case study. *Environmental Research* 164: 149–157. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2018.01.015>
- Liu, Sylvia – Reynolds, Barry L. – Thomas, Nathan – Soyoo, Ali 2024. The Use of Digital Technologies to Develop Young Children’s Language and Literacy Skills: A Systematic Review. *SAGE Open* 14(1): 1–18. <https://doi.org/10.1177/21582440241230850>
- Ma, Julia – Birken, Catherine 2017. Handheld screen time linked with speech delays in young children. *Pediatric Academic Societies* 9–11. http://www.aappublications.org/news/2017/05/04/PASScreenTime050417%0Ahttps://eurekalert.org/pub_releases/2017-05/aaop-hst042617.php (2024. augusztus 12.)
- Marsh, Jackie – Plowman, Lydia – Yamada-Rice, Dylan – Bishop, Julia C. – Lahmar, Jamal – Scott, Fiona – Davenport, Andrew – Davis, Simon – French, Katie – Piras, Maddalena – Thornhill, Sally – Robinson, Peter – Winter, Peter 2015. *Exploring Play and Creativity in Pre-Schoolers’ Use of Apps: Final Project Report* (Issue October). <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.2954.3121> (2024. augusztus 12.)
- McArthur, Brae A. – Browne, Dillon – Tough, Suzanne – Madigan, Sheri 2020. Trajectories of screen use during early childhood: Predictors and associated behavior and learning outcomes. *Computers in Human Behavior* 113: 106501. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106501>
- McArthur, Brae A. – Tough, Suzanne. – Madigan, Sheri 2022. Screen time and developmental and behavioral outcomes for preschool children. *Pediatric Research* 91(6): 1616–1621. <https://doi.org/10.1038/s41390-021-01572-w>
- McCabe, Allyssa – Peterson, Carole 1991. Getting the story: A longitudinal study of parental styles in eliciting narratives and developing narrative skill. In: McCabe, Allyssa – Peterson, Carole (eds.) *Developing narrative structure*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers. Hillsdale. 217–254.
- Merritt, Donna D. – Liles, Betty Z. 1987. Story Grammar Ability in Children with and without Language Disorder. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* 30(4): 539–552. <https://doi.org/10.1044/jshr.3004.539>
- Moon, Jin-Hwa – Cho, Sang Y. – Lim, Sung M. – Roh, Joo H. – Koh, Min S. – Kim, Yong J. – Nam, Eunwoo 2019. Smart device usage in early childhood is differentially associated with fine motor and language development. *Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics* 108(5): 903–910. <https://doi.org/10.1111/apa.14623>
- Morrow, Lesley M. – Gambrell, Linda B. 2003. Literature-based language instruction in the early years. In: Neuman, Susan B. – Dickinson, David K. (eds.) *Handbook of Early Literacy Research*. Guilford Press. New York – London. 348–360.
- Murányi Sarolta 2018. A szavaktól a történetekig. *Anyanyelv-pedagógia* 11(3): 24–39. <https://doi.org/10.21030/anyp.2018.3.2> (2024. augusztus 12.)

- Mustonen, Riikka – Torppa, Ritva – Stolt, Suvi 2022. Screen Time of Preschool-Aged Children and Their Mothers, and Children's Language Development. *Children* 9(10): 1577. <https://doi.org/10.3390/children9101577>
- Nathanson, Amy I. – Rasmussen, Eric E. 2011. TV Viewing Compared to Book Reading and Toy Playing Reduces Responsive Maternal Communication with Toddlers and Preschoolers. *Human Communication Research* 37(4): 465–487. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2011.01413.x>
- Neumann, Michelle M. 2015. Young children and screen time: Creating a mindful approach to digital technology. *Australian Educational Computing* 30(2).
- Neumann, Michelle M. 2020. The Impact of Tablets and Apps on Language Development. *Childhood Education* 96(6): 70–74. <https://doi.org/10.1080/00094056.2020.1846394>
- Nicolopoulou, Ageliki – Richner, Elizabeth S. 2007. From Actors to Agents to Persons: The Development of Character Representation in Young Children's Narratives. *Child Development* 78(2): 412–429. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01006.x>
- Ofcom 2023. *Children and Parents: Media Use and Attitudes Report 2023*. In Ofcom. <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/october-2013/research07Oct2013.pdf> (2023. október 30.)
- Ögel Balaban, Hale – Hohenberger, Annette 2020. The development of narrative skills in Turkish-speaking children: A complexity approach. *PLOS One* 15(5): e0232579. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232579> (2023. október 30.)
- Operto, Francesca F. – Pastorino, Grazia Maria G. – Marciano, Jessyka – de Simone, Valeria – Volini, Anna P. – Olivieri, Miriam – Buonaiuto, Roberto – Vetri, Luigi – Viggiano, Andrea – Coppola, Giangennaro 2020. Digital devices use and language skills in children between 8 and 36 month. *Brain Sciences* 10(9): 1–13. <https://doi.org/10.3390/brainsci10090656>
- Parish-Morris, Julia – Mahajan, Neha – Hirsh-Pasek, Kathy – Golinkoff, Roberta M. – Collins, Molly F. 2013. Once Upon a Time: Parent–Child Dialogue and Storybook Reading in the Electronic Era. *Mind, Brain, and Education* 7(3): 200–211. <https://doi.org/10.1111/mbe.12028>
- Paudel, Susan – Jancey, Jonine – Subedi, Narayan – Leavy, Justine 2017. Correlates of mobile screen media use among children aged 0-8: A systematic review. *BMJ Open* 7(10): e014585. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-014585>
- Pelletier, Janette – Astington, Janet W. 2004. Action, Consciousness and Theory of Mind: Children's Ability to Coordinate Story Characters' Actions and Thoughts. *Early Education & Development* 15(1): 5–22. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1501_1
- Peterson, Carole – Jesso, Beulah – McCabe, Allyssa 1999. Encouraging narratives in preschoolers: an intervention study. *Journal of Child Language* 26(1): 49–67. <https://doi.org/10.1017/S0305000998003651>
- Pintér Marianna 2016. Milyen tapasztalatokkal kerül az alfa-generáció az iskolába? *Új Köznevelés* 8: 27–29.
- Pinto, Giuliana – Tarchi, Christian – Bigozzi, Lucia 2015. The relationship between oral and written narratives: A three-year longitudinal study of narrative cohesion, coherence, and structure. *British Journal of Educational Psychology* 85(4): 551–569. <https://doi.org/10.1111/bjep.12091>
- Portugal, Ana M. 2020. *The association of early touchscreen media use with the development of visual attention and executive function*. Birkbeck, University of London. <http://vufind.lib.bbk.ac.uk/vufind/Record/910925> (2023. augusztus 28.)
- Preece, Alison 1987. The range of narrative forms conversationally produced by young children. *Journal of Child Language* 14(2): 353–373. <https://doi.org/10.1017/S0305000900012976>
- Preethika, Manasa – Shetty, Rohila 2023. Effects of Media and Technology on Children's Narrative Skills. *International Journal for Research in Applied Science and Engineering Technology* 11(8): 320–324. <https://doi.org/10.22214/ijraset.2023.55199>

- Probowati, Yeni – Kuswahono, Deny – Irmayanti, Nur 2022. Model Development of Children's Language Skills Based on Digital Literacy. . Fakultas Pendidikan Bahasa & Seni Prodi Pendidikan Bahasa Inggris IKIP. *Journal of English Language Teaching* 9(1): 52–60. <https://doi.org/10.33394/jo-elt.v9i1.5191>
- Purnama, Hanif W. – Pamungkasari, Eti P. – Murti, Bhisma 2024. Effect of Gadget Use on the Development of Language and Speech Ability in Children Under Five. *Journal of Maternal and Child Health* 9(2): 239–247. <https://doi.org/10.26911/thejmch.2024.09.02.10>
- Riani, Eva – Husnawadi, Husnawadi – Syarifudin, Syarifudin 2021. Effects of Digital Storytelling-Aided Instruction on Students' Narrative Writing and Speaking Skills. *EDULANGUE* 4(1): 140–156. <https://doi.org/10.20414/edulangue.v4i1.3506>
- Rideout, Victoria – Robb, Michael B. 2020. *The Common Sense Census: Media use by kids age zero to eight*. https://www.common sense media.org/sites/default/files/research/report/2020_zero_to_eight_census_final_web.pdf (2021. október 16.)
- Rideout, Victoria – Peebles, Alanna – Mann, Supreet – Robb, Michael B. 2022. The Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens, 2021. Common Sense. San Francisco. 1–65. <https://www.common sense media.org/research/the-common-sense-census-media-use-by-kids-age-zero-to-eight-2020> (2023. október 31.)
- Scionti, Nicoletta – Zampini, Laura – Marzocchi, Gian M. 2023. The Relationship between Narrative Skills and Executive Functions across Childhood: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Children* 10(8): 1391. <https://doi.org/10.3390/children10081391>
- Snow, Catherine E. 1983. Literacy and Language: Relationships during the Preschool Years. *Harvard Educational Review* 53(2): 165–189. <https://doi.org/10.17763/haer.53.2.t6177w39817w2861>
- Snow, Catherine E. – Tabors, Patton O. – Nicholson, Petra A. – Kurland, Brenda F. 1995. SHELL: Oral Language and Early Literacy Skills in Kindergarten and First-Grade Children. *Journal of Research in Childhood Education* 10(1): 37–48. <https://doi.org/10.1080/02568549509594686>
- Soares, Alexandra D. – de Goulart, Barbara Niegia G. – Chiari, Brasilia M. 2010. Narrative competence among hearing-impaired and normal-hearing children: analytical cross-sectional study. *Sao Paulo Medical Journal* 128(5): 284–288. <https://doi.org/10.1590/S1516-31802010000500008>
- Sotomayor-Enriquez, Koraima – Gweon, Hyowon – Saxe, Rebecca – Richardson, Hilary 2024. Open dataset of theory of mind reasoning in early to middle childhood. *Data in Brief* 52: 109905. <https://doi.org/10.1016/j.dib.2023.109905>
- Soyoof, Ali – Reynolds, Barry L. – Neumann, Michelle – Scull, Janet – Tour, Ekaterina – McLay, Katherine 2024. The impact of parent mediation on young children's home digital literacy practices and learning: A narrative review. *Journal of Computer Assisted Learning* 40(1): 65–88. <https://doi.org/10.1111/jcal.12866>
- Sperry, Linda L. – Sperry, Douglas E. 1996. Early development of narrative skills. *Cognitive Development* 11(3): 443–465. [https://doi.org/10.1016/S0885-2014\(96\)90013-1](https://doi.org/10.1016/S0885-2014(96)90013-1)
- Sundqvist, Annette – Barr, Rachel – Heimann, Mikael – Birberg-Thornberg, Ulrika – Koch, Felix-Sebastian 2024. A longitudinal study of the relationship between children's exposure to screen media and vocabulary development. *Acta Paediatrica* 113(3): 517–522. <https://doi.org/10.1111/apa.17047>
- Szabó Éva 2004. Narratívumok a logopédiában. *Gyógypedagógiai Szemle* 33(4): 256–269.
- Tatar, Bburcu H. – Gerde, Hope K. 2023. Partnering with Families to Use Screen Time for Supporting Early Language and Literacy. *The Reading Teacher* 76(4): 439–450. <https://doi.org/10.1002/trtr.2150>
- Teepe, Rosa C. – Molenaar, Inge – Verhoeven, Ludo 2017. Technology-enhanced storytelling stimulating parent–child interaction and preschool children's vocabulary knowledge. *Journal of Computer Assisted Learning* 33(2): 123–136. <https://doi.org/10.1111/jcal.12169>
- Tomopoulos, Suzy – Dreyer, Benard P. – Berkule, Samantha – Fierman, Arthur H. – Brockmeyer, Carolyn – Mendelsohn, Alan L. 2010. Infant media exposure and toddler development. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine* 164(12): 1105–1111. <https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2010.235>

- Uccelli, Paola – Páez, Mariela M. 2007. Narrative and Vocabulary Development of Bilingual Children From Kindergarten to First Grade: Developmental Changes and Associations Among English and Spanish Skills. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools* 38(3): 225–236. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2007\)024](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2007)024)
- Van Den Heuvel, Meta – Ma, Julia – Borkhoff, Cornelia M. – Koroshegyi, Christine – Dai, David W. H. – Parkin, Patricia C. – Maguire, Jonathon L. – Birken, Catherine S. 2019. Mobile Media Device Use is Associated with Expressive Language Delay in 18-Month-Old Children. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics* 40(2): 99–104. <https://doi.org/10.1097/DBP.0000000000000630>
- van Oers, Bert 2007. Helping young children to become literate: the relevance of narrative competence for developmental education. *European Early Childhood Education Research Journal* 15(3): 299–312. <https://doi.org/10.1080/13502930701679718>
- Vandewalle, Ellen – Boets, Bart – Boons, Tinne – Ghesquière, Pol – Zink, Inge 2012. Oral language and narrative skills in children with specific language impairment with and without literacy delay: A three-year longitudinal study. *Research in Developmental Disabilities* 33(6): 1857–1870. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2012.05.004>
- Vulchanova, Mila – Baggio, Giosuè – Cangelosi, Angelo – Smith, Linda 2017. Editorial: Language Development in the Digital Age. *Frontiers in Human Neuroscience* 11: 5–11. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2017.00447>
- Wang, Yiyuan – Yan, Rong – Li, Miao – Wu, Meng – Chen, Zihan 2024. How Narrative Skills Associate With Peer Relations. *International Journal of Public Sociology and Socioterapy* 4(1): 1–17. <https://doi.org/10.4018/IJPSS.343045>
- Williams, Joanna P. – Lauer, Kristen D. – Hall, Kendra M. – Lord, Kathleen M. – Gugga, S. Sonia – Bak, Sung-Jee – Jacobs, Pamela R. – DeCani, John S. 2002. Teaching elementary school students to identify story themes. *Journal of Educational Psychology* 94(2): 235–248. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.94.2.235>
- Yildiz, Deniz – Yalcin, Siddika S. 2023. Change in screen time of preschool children according to parental attitudes during the COVID-19 pandemic with an online survey. *International Journal of Environmental Health Research* 34(2): 864-873. <https://doi.org/10.1080/09603123.2023.2179027>
- Yıldız, İlknur – Yıldız, Fatma T. 2023. Problematic media use and psychological adaptation in children in the COVID-19 pandemic: A descriptive cross-sectional study. *Archives of Psychiatric Nursing* 44: 46–51. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2023.04.002>
- Zack, Elizabeth – Gerhardstein, Peter – Meltzoff, Andrew N. – Barr, Rachel 2013. 15-month-olds' transfer of learning between touch screen and real-world displays: Language cues and cognitive loads. *Scandinavian Journal of Psychology* 54(1): 20–25. <https://doi.org/10.1111/sjop.12001>
- Zimmerman, Frederick J. – Christakis, Dimitri A. – Meltzoff, Andrew N. 2007. Associations between Media Viewing and Language Development in Children Under Age 2 Years. *The Journal of Pediatrics* 151(4): 364–368. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2007.04.071>
- Zipke, Marcy 2017. Preschoolers explore interactive storybook apps: The effect on word recognition and story comprehension. *Education and Information Technologies* 22(4): 1695–1712. <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9513-x>

- (1) Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság: A tévé egyre kevesebb gyereket ér el, de este tízkor még minden negyedik óvodás korú a képernyő előtt ül. Közzétéve: 2023. március 22. https://nmhh.hu/cikk/237355/A_teve_egyre_kevesebb_gyereket_er_el_de_este_tizkor_meg_minden_negyedik_ovodas_koru_a_kepernyo_elott_ul (2024. november 25.)
- (2) Good Gamer felmérése a Generali Biztosító megbízásából a gyerekek videójátékozási szokásairól. Közzétéve: 2021. október 27. <https://alapitvany.general.hu/magazin/cikk/kutatas-a-magyar-gyerekek-haromnegyede-videojatekozik-329> (2024. november 25.)

Korom, Ágnes

The impact of digital tools on the development of children's narrative skills

Literature review

Narrative skills play a key role in expressing experiences, thoughts, and emotions, and thus determine academic performance and the success of social relationships. The development of these skills is significantly shaped by a child's linguistic environment and the quality of their relationship with primary caregivers. However, the spread of digitalization is transforming children's linguistic and communicative environment, which in turn affects the development of their first language and narrative skills. This study reviews the main findings of both national and international research examining the positive and negative effects of digital tool use on narrative skills, taking into account factors such as the child's age, the type of content consumed, and the context of use (e.g., active vs. passive participation, parental support, and the nature of applications). The review highlights how the appropriate use of digital tools can support the development of narrative skills, while also addressing the potential risks associated with improper usage.

Kulcsszók: nyelvtudomány, pszicholingvisztika, anyanyelvi fejlődés, digitalizáció, narratív készségek

Keywords: linguistics, psycholinguistics, first language development, digitalization, narrative skills

Az írás szerzőjéről

Korom Ágnes

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

koromagnes[kukac]student.elte.hu

<https://orcid.org/0009-0004-3132-4240>